Ҫĕнтерӳ ҫулĕ

1930 ҫулхи ноябрĕн 1-мĕшĕнчен тухать

электронлă адрес: print@vurnar.cap.ru

Вăрнар район хаҫачĕ

2011 ҫул ҫурла/август/ уйăхĕн 27-мĕшĕ

шăмат кун

99-100/10417/ №

Хакĕ ирĕклĕ

Хăрушсăрлăхпа тивĕҫтермелле, малтисенчен тĕслĕх илмелле

Вĕрентӳ тытăмне ҫĕнетесси тата аталантарасси вĕрентекенсен августри канашлăвĕн тĕп теми пулчĕ

Черетлĕ 2011–2012 вĕренӳ ҫулĕ каллех ҫĕнĕ проектсемпе ҫĕнĕ шухăшсене ҫул уҫĕ, ҫавăн пекех вĕрентӳ тытăмĕн пуласлăхне палăртакан федераллă ҫĕнĕ саккун проектне пурнăҫа кĕртме май парĕ.

ВĔРЕНТӲ

Район пуҫлăхĕ Анатолий Кузьмин вĕрентӳпе воспитани процесне ҫĕкленипе пĕрлех паянхи кун ачасен хăрушсăрлăхне тĕп вырăна кăлармаллине аса илтерчĕ. Ку енĕпе шкулсенче пысăк ĕҫ пурнăҫланă. Пĕтĕм шкулта телефон ҫыхăнăвĕ пур, ют ҫынсем, автомашинăсем кĕресрен пур вĕрентӳ учрежденине те карта тытса ҫавăрнă, автоматизациленĕ пушар сигнализацийĕсем вырнаҫтарнă тата ыт.те.

Вĕрентӳпе ҫамрăксен политикин пайĕн пуҫлăхĕ Николай Иванов «Вĕренӳ ҫинчен» федераллă саккун проектне пурнăҫлассине ăнăҫу кӳрекен тĕп ҫул-йĕрсене палăртрĕ, тĕслĕхлĕ ĕҫлекенсене асăнчĕ.

Тĕслĕхлисем тенĕрен, хăшпĕр вĕрентӳ учрежденийĕнче инноваци программисемпе анлăн ĕҫлеҫҫĕ. Кăҫал акă Ҫĕрпелти «Рябинка» ача сачĕ ку енĕпе Чăваш Республикин Президенчĕн 200 пин тенкĕлĕх грантне, Вăрнарти 1-мĕш «Солнышко» ача сачĕн воспитателĕ Елена Филиппова республика ертӳҫин укҫа-тенкĕ хавхалантарăвне тивĕҫнĕ.

Вăрнар районĕ Чăваш Республикин Президенчĕн Кубокĕшĕн шкул ачисем хушшинче ирттернĕ XIII Спартакиадинче виҫҫĕмĕш вырăн йышăннă.

Канашлура ҫавăн пекех вĕрентӳ аталанăвне тӳпе хывакан, нумай ҫул тӳрĕ чунтан тăрăшакан

вĕрентекенсене те чысларĕҫ. Чăваш Республикин вĕрентӳпе ҫамрăксен политикин министерствин Хисеп грамотисене Ҫĕньял Хапăсри «Ивушка» ача сачĕн заведующийĕ Эльвира Сергеева, поселокри «Солнышко» ача сачĕн воспитателĕ Наталия Козлова, Уравăшри шкул директорĕ Юрий Прокопьев, Вăрнарти 1-мĕш вăтам шкулти физика учителĕ Юрий Феофанов, Вăрнарти 2-мĕш тата Туҫи Ҫармăсри шкулсен директорĕсен вĕрентӳпе воспитани енĕпе ĕҫлекен заместителĕсем Татьяна Сапожникова тата Надежда Соловьева, Кӳстӳмĕр шкулĕн химипе биологи учителĕ Людмила Григорьева, Хирпуҫ шкулĕнчи музыка учителĕ Ольга Николаева, Мăн Явăшри кĕҫĕн классен учителĕ Галина Иванова, Вăрман Кипек шкулĕнчи информатика учителĕ Владимир Павлов, вĕрентӳпе ҫамрăксен политикин пайĕн методисчĕ Маргарита Тихонова тивĕҫрĕҫ.

Вăрнар район пуҫлăхĕн Хисеп грамотисемпе Кульцав шкулĕн технологне Лидия Гончаровăна, Калинино тата Хапăс шкулĕсен кĕҫĕн классен учителĕсене Марина Матвеевăна тата Надежда Сюмайкинăна чысларĕҫ. Кӳстӳмĕрти вăтам шкул директорĕ Виталий Аршуткин район пуҫлăхĕн Тав ҫырăвне илме тивĕҫ пулчĕ.

Вĕрентекенсене вице-премьер – Чăваш ен ял хуҫалăхĕн министрĕ Сергей Павлов, республика Президенчĕн советникĕ, Вăрнарти аш-какай комбиначĕн генеральнăй директорĕ Юрий Попов, «Эверест» компанисен ушкăнĕн генеральнăй директорĕ Николай Герасимов Ҫĕнĕ вĕренӳ ҫулĕнче пысăкрах ҫитĕнӳсем тума ырă сунса саламларĕҫ.

С.ЧИКМЯКОВА.

Кукурузăран – паха апат

Чылай ҫĕр-шывра кукурузăна «уй-хир патши» теҫҫĕ. Ҫакăнпа килĕшмеллех. Этемрен ик-виҫ хут ҫӳллĕ кукуруза аякранах мăнаҫлăн куранса ларать. Тутлăхлă япаласем нумай пулнăран ҫак ял хуҫалăх культуринчен хатĕрленĕ сенаж ĕнесене сĕт антарма пулăшать.

ЯЛ ХУҪАЛĂХĔ

В.Васильев ертӳҫĕ.

Иртнĕ ҫул Вăрнарти аш-какай комбинатĕнче, Карл Маркс ячĕллĕ, «Янгорчино» кооперативсенче кăна кукуруза акса ҫитĕнтернĕ пулсан, кăҫал «Кольцовка», «Броневик», «Мураты», «Знамя» хуҫалăхсенче пуҫарулла утăмсем тунă. Районĕпе илсен кукурузăна 1019 гектар ҫитĕнтерне. «Знамя» кооперативра – 100 гектар. Юн кун хуҫалăхра районти предприятисенчен пуринчен малтан кукуруза ҫулма тухрĕҫ.

– Техника пулман пирки пĕр ҫичĕ ҫул кукуруза акса ҫитĕнтерменччĕ. «Дон-680» комбайн туянтăмăр та ĕне выльăх валли сĕтеклĕ апат хатĕрлессипе ĕҫлеме тĕллев лартрăмăр, – пĕлтерчĕ «Знамя» кооператив ертӳҫи Вячеслав Васильев. Кунсăр пуҫне кăҫал кооперативăн мехпаркне 14 миллион тенкĕлĕх техника илсе пуянлатнă. «Дон-680» комбайнах 4 миллион тенкĕ тăрать. Хăватлă ял хуҫалăх машинисемсĕр предприятине аталантарма май ҫуккине асра тытса тĕш тырăсене ҫапса тĕшĕлекен тепĕр «AGROS» комбайн туянасшăн. Кооперативăн уйăхсерен 700-шер пин тенкĕ кредит тӳлемелле. Ертӳҫĕ каланă тăрăх, парăма вăхăтра татса пыраҫҫĕ.

Кукуруза ҫулакан «Дон-680» комбайн штурвалне Николай Иванов ҫирĕп тытса пырать. Ҫĕнĕ техника каҫалăк хыҫҫăн каҫалăк каҫать. «Ешĕл массăна турттарса кăна ĕлкĕр», – терĕ Илья Кузьмин водитель, «Знамя» кооперативра 25 ҫул вăй хураканскер. Кукуруза акса ҫитĕнтерни чăн та тупăшлă пулнине ҫирĕплетрĕ Вячеслав Васильев ертӳҫĕ. Сăмахран, люцернăран ешĕл масса вăтамран 350 центнер тухать пулсан, кукурузăран – 700 центнер ытла. Кăҫал мăн-турхансем кукурузăран 3 пин тонна ытла сĕтеклĕ апат хывма палăртаҫҫĕ. Ҫавна май хуҫалăх территорийĕнче сенаж вырăнне пысăклатассипе тимлеҫҫĕ. Ĕҫе пурнăҫлама ятарласа «Вурнарская»

➡ 2 стр.

ШĂМАТ КУНХИ КАЛАҪУСЕМ

Хĕрарăм, эрех чури ан пул!

Тĕсесе пăхсан та ăна ҫитмĕл ҫултан кĕҫĕнрех памастăн. Вăл вара 55-ре кăна. Ҫамрăклăхне, хĕрарăма палăртакан черчен енсене унăнне пĕтĕмпех ĕҫкĕ «вăрланă»...

XX ĕмĕрте хĕрарăмсем пĕртан правалăхшăн вăйлă кĕрешнĕ. Чăн та, ҫак ирĕке вĕсене ҫĕнсе илме май килнĕ. Тахҫан этемлĕхĕн черчен ҫурри обществăра ытла та мĕскĕн вырăн йышăннине (сăмах чĕнме, аслă пĕлӳ илме юраман, ăна ҫĕр лаптăкĕ уйăрман т.ыт.те) халĕ ĕненме те йывăр. Анчах та чылай ырă енпе пĕрле хĕрарăм унччен арҫын ҫумне кăна «ҫулăхнă» ҫитменлĕхе те хăй ҫумне ҫыпăҫтарчĕ. Тĕрĕссипе, ку вăл ҫитменлĕх те мар – ытла та хăрушă чир: алкоголизм. Никама та хĕрхенмест вăл, пурне те хăйĕн «ытамĕнче» пăвать.

Нина аппа та акă хăй хăш вăхăтра ун чури пулса тăнине тĕрĕссĕн палăртаймасть. «32 ҫулччен эп пĕр грамм та сыпман», – текелерĕ-ха пĕрре мар, анчах 23 ҫулхи стажлă ĕҫкĕҫе (урăхла ниепле те калаймастăн) ҫак сăмахсем нимĕнле патăрлăх та кӳмерĕҫ.

Пĕр енчен ăна, унран та ытларах ҫын факторне, питĕ хĕрхенес килчĕ – вăл ҫăмăллăнах ҫĕкленӳллĕ кăмăл парнелессипе, йывăрлăхсенчен ҫăлассипе илĕртекен хаяр шĕвекĕн чури пулса тăнăшăн. Анчах савăк кăмăлĕ те, хуйхă-суйха пусарни те вăхăтлăх кăна ҫав – эрех унăн пĕтĕм ҫамрăк пурнăҫне хăй йӳҫекĕпе путарнă. Вăйпитти хĕрарăм: иртнĕ ĕмĕрĕн 90-мĕш ҫулĕсенче суту-илӳпе аппаланнă, кайран Самар облаҫне куҫса кайсан фермăра ĕнесене пăрулаттарнă ҫĕрте, дояркăра тăрăшнă. Шел, сиенлĕ йăла ĕҫлес кăмăлтан, инкекрен ҫăлас тесе асăрхаттарса-вĕрентсе каланă сăмахсенчен, юлташсенчен те пысăкрах пулнă. «Симĕс ҫĕленех» ăна больницăна илсе ҫитернĕ – хĕрĕсем тăрăшнипе Мускавра пĕверне циррозран чылай вăхăт сипленĕ, куҫ пек пăхса уррисен ретне тăратассишĕн ҫуннă. Пĕр вăхăт ачисем те савăннă – амăшĕ тинех тăна кĕнĕ. Ăна валли хамăр районти пĕр ялта тăпăл-тăпăл ҫурт туяннă, пĕтĕм хăтлăх-условипе тивĕҫтернĕ.

Шел, чĕпписен шанăҫне тӳрре кăларайман вăл. «Юлташсем» ялта та часах тупăннă. Суттиĕнех ҫын-

➡ 2 стр.

ҪАНТАЛĂК

Вырсарни кун 28.08		Тунти кун 29.08	Ытлари кун 30.08	Юн кун 31.08
кăнтăрла	+21	+26	+24	+26
ҫĕрле	+15	+15	+18	+19

«Метеоновости» информаци агентствин информацийĕ тăрăх.

Çĕр улми кăлараççĕ

«Мураты» ял хуçалăх кооперативĕ кашни çулах тухăçлă çĕр улми çитĕнтерет, ăна сутса пысăк тупăш илет. Кăçал унăн лаптăкне 245 гектара çитернĕ.

Çум курăкран вăхăтра тасатса, рет хушшисене тăтăшах кăпкалатса тăнипе, минералллă удобренисемпе çителĕклĕ апатлантарнипе çĕр улми кăçал та ăнса çитĕнчĕ.

Çăкаллă-явăшсем çĕр улми туса илнĕ çĕрте çĕнĕ технологипе анлă усă кураççĕ. Кунта мĕн пур ĕçе механизацилесе çитернĕ. Çавăнпа ĕç хăвăртлăхĕпе пахалăхĕ пысăк шайра. Çĕр улми кăларса пуçтармалли «Гримме» йышши комбайнсене хуçалăх Германирен виççĕ тарanах туянчĕ.

«Иккĕмĕш çăкăра» хуçалăх кăçал та Çурçĕр Тинĕс Çар флочĕ валли ярса пама палăртать. Ун валли ятарласа ещĕксем хатĕрленĕ. Çак кунсенчех çăкаллă-явăшсем пирвайхи çĕр улмине Мурманск хулине вагонсемпе тиесе ярĕç.

– Çĕр улми кăларнă çĕре куллен 60 çын таран хутшăнать. Вĕсене хавхалантарса тӳлетпĕр, – хыпарлать хуçалăх ертӳçин çумĕ Юрий Петрович Спиридонов.

В.МОСКВИН.

Кукурузăран – паха апат

Сенаж хывакан И.Кузьмин.

Кукуруза пуссинче ĕç кал-кал пырать.

(Вĕçĕ. Пуçл. 1 стр.)

МСО крановщикне Александр Майкова чĕнсе илнĕ.

Апат бази пĕлтĕрхинчен чылай çирĕпрех. 400 пуç мăйракаллă шултра выльăха хĕл ăнăçлă каçарма «Знамя» хуçалăхра 200 тонна утă, нумай çул ӳсекен курăксенчен 4 пин тонна сенаж хатĕрленĕ ĕнтĕ. Тепĕр çуркунне ĕнесене симĕс апат çине кăларма 50 гектар ыраш акĕç.

Е.ТИКИНЕВА.

Хĕрарăм, эрех чури ан пул!

(Вĕçĕ. Пуçл. 1 стр.)

сем патĕнче ĕçлекеленĕ. Ахаль чухне те пырне чӳхекелесех тăнă. Тепĕр хут больницăна лекиччен.

Тĕрĕссипе, хăй кунта мĕнле лекнине астумасть те вăл. Ачисем киличчен хăйĕн 55 çулхи юбилейне маларах ирттерес тенĕ – вĕсем ĕçнĕшĕн вăрçаççĕ-çке! Вăйлах кĕрленĕ. Хăрах урипе вилĕм енне пусичченех. Юрать, урамра тăнсăр выртнăскере, çăварĕнчен кăларма пуçланăскере кӳршисем асăрханă.

Леонид МЕЛЬНИК ӳкерчĕкĕ.

Диагнозĕпе (юнра сахăр ытла та пысăк, пĕвере куç пек упрамалла) эрех мар, хăш-пĕр пылак шывсене те ĕçме юрамасть пулин те система, эмелсемпе пĕрле вăрттăн кăштахшар пырне кĕртме те именмерĕ вăл. Ачисем, кӳршисем ăна сыватассишĕн пĕтĕм чунне пачĕç пулин те. Нарколог хăйне пулăшассине те ниепле те йышăнасшăн пулмарĕ. «Эп заспиртованнăй. Мана ним те илмест. Сиплев хыççăн пушшех япăх пулать теççĕ...» Чăн та, япăх пулать – енчен те татах алла черкке тытсан, хăвна хăв упрамасан. Шел, унран «урăх ĕçместĕп» тенине илтме тӳр килмерĕ.

Пĕлместĕп, сиплев курсĕ, тухтăр çирĕппĕн асăрхаттарса каланисем усă пачĕç-ши ăна? Ĕçес килни чир пулнине, эрех виçесĕр ĕçни мĕн пур органа хытах сиенленине, тĕп аркату пĕвере лекнине ăнланса илчĕ-ши вăл? Темĕн, иккĕлентерет.

Паллах, ку пĕррелле тĕслĕх мар. Юлашки вăхăтра ĕçке путнă хĕрарăмсен йышĕ самай ӳсни паллă. Район больницин даннăйĕсенче вĕсем, алкоголизм синдромĕллисем, пĕтĕм йышăн 25 процентĕпе танлашаççĕ. Уйрăмах хĕрсем, çамрăк хĕрарăмсем кашни кунах ӳсĕр çӳрени сисчĕвлентерет.

Алкоголизм тата этемлĕхĕн илемлĕ çурри. Пĕр-пĕринпе пачах килĕшсе тăман ăнлавсем. Анчах та пĕрремĕшĕ иккĕмĕшне хĕрхенмесĕр хăйĕн чури тăвать. Специалистсем палăртнă тăрăх, хĕрарăм арçынсенчен хăвăртрах ӳсĕрĕлет çеç мар, ĕçке хăвăртрах иленет, çулталăк çурă-икĕ çул хушшинчех алкоголиксен ретне тăма пултарать. Арçынсем вăтамран – 10 çултан. Хĕрарăмсем кĕске вăхăтра кăмăл-туйăм енчен улшăнса каяççĕ: психики хăвăртрах хавшама пуçлать, хăйне йĕркеллĕ тытма пăрахаççĕ, сăнран питĕ ватăлаççĕ.

Ирттернĕ тĕпчевсен даннăйĕсем тăрăх, спирт шĕвекĕсене виçесĕр ĕçекен хĕрарăмсенчен 50 проценчĕ 20 çултах эрех-сăрапа туслашнă. Хĕрарăм-алкоголичкăсенчен çуррине яхăн – пĕччен, тăлăха юлнă, уйрăлнă, ăнăçсăр çемьере пурăнакан хĕрарăмсем. Алкоголь витĕмне нумайăшĕ пурнăç йывăрлăхĕсене чăтаймасăр, харпăр хăй вырăнне тупаймасăр кĕрсе ӳкнине палăртаççĕ. Анчах та çак хăрушă чир кирек кама та: пĕччен хĕрарăмсене кăна мар, ăнăçлă бизнес-ледине те хăй серепине лектерме пултарать. Тата хăрушăраххи – çын хăй ирĕкĕпе алкоголизмран сипленме тăрăшманни, çакă çемьешĕн, пĕтĕм обществăшăн пысăк инкек пулнине ăнланманни.

Нина аппа та ăнланман иккен, манăн иккĕленӳ тĕрĕс пулчĕ – ăнсăртран курнă кӳрши вăл халĕ те ĕçкеленине чунтан пăшăрханса пĕлтерчĕ. Питĕ шел, «симĕс çĕлен» тата тепĕр пурнăçа хуçасшăн...

С.ЧИКМЯКОВА.

Чĕлĕм туртатăн – сывлăхсăр юлатăн

Хăшĕсем пĕр сигарет туртнипех темĕн пулмасть теме пăхаççĕ. Анчах та вĕсем хытах йăнăшаççĕ. Çул çитмен çамрăкшăн, сăмахран, 50-70 миллиграмм никотин та питĕ хăрушă. Е пĕр килограмм виçене тивекен 1 миллиграмм наркотик çынна вĕлерме те пултарать.

Туртма вĕренме йывăр мар, пăрахасси – çав тери тертлĕ. Мăн парать-ха çынна туртни? Туртнă хыççăн 2-3 минутран наркотик пуç мимин клеткисене сăрхăнать, вăхăтлă активлăха устерет. Анчах çакă вăхăтлăха кăна – кайран каллех туртас килет.

Табак тĕрлĕрен чирсем пуçарса яни никамшăн та вăрттăнлăх мар. Чи анлă сарăлнисем, инфаркт, юн кĕвĕлеслĕх пăсăлни, атеросклероз, чĕрен ишеми чирĕ, пневмони. Çавăн пекех, туртни куç, хăлха çивĕчлĕхне чакарать, шăмăсен тата ӳт-тир чирĕсене аталантарма май парать.

Пирус хĕрарăмсемшĕн, уйрăмах çие юлнисемшĕн питĕ хăрушă. Табак тĕтĕмĕнчи канцерогенсем, тĕрлĕрен органикăллă хутăшсем, йывăр металсен ирĕлчĕкĕсем, ирĕклĕ радикалсем пулас пепкене туртакан амăшĕн варĕнчех питĕ пысăк сиен кӳреççĕ. Çавна май ăс-тăн енчен çителĕксĕртерех ачасем çуралма пултараççĕ. Чи хăрушши – табак тĕтĕмĕ ӳпкен рак чирне пуçарса яма пултарать.

Тĕтĕмри сиенлĕ хутăшсем, сĕлекепе хутăшса, вар-хырăма лекеççĕ. Çакăн хыççăн гастритпа е язвăпа чирлессе кĕтсех тăр.

Никотин çыннăн ар хатĕрĕсене те сиенлĕ витĕм кӳрет. Çынсем арлă пурнăçпа пурăнайманнин вунă проценчĕ шăпах çакăнпа çыхăннă.

Паллах, çынна ирĕксĕрлесе туртма пăрахтараймăн, сиенлĕ йăларан пистерейĕмĕн. Ку – кашнин хăйĕн ирĕкĕ. Çавах та çак статья, ман шутпа, туртакансене тарăн шухăша яма, тивĕçлĕ пĕтĕмлетӳсем тума хистетех пулĕ.

Асăрханнине нимĕн те çитмест

Çул çинчи инкексенче вилнисен шучĕ пысăк – çулталăк пуçланнăранпа республикăра 133 çын пурнăçĕ вăхăтсăр татăлнă. Ытларах пайĕ – çуран çӳрекенсем, анчах водительсем те, пассажирсем те, шел те, ачасем те пур

Синкерлĕ вĕçленнĕ аварисен сăлтавĕ республикăри кăтартусемпе те, хамăр районти лару-тăрăва пăхсан та, нумай чухне – хăвăртлăха ӳстерсе çӳрени тата машина рулĕ умне ӳсĕрле ларни. Водительсем хăйсене çапла çăмăлттайла, пач яваплăхсăр тытман-тăк, миçе пурнăçа çăлса хăварма май килетчĕ.

ÇИВĔЧ ЫЙТУ

Районти ГИБДД уйрăмĕн информацийĕ тăрăх, кăçалхи çичĕ уйăхра районти çулсем çинче 13 инкек сыраннă, вĕсенче тăватă çын вилнĕ, вун саккăрăн аманнă. Ушкăнпа уйăрас-тăк, хăвăртлăх режимне пăхăнман пирки тăватă авари пулса иртнĕ, виççĕшĕ синкерлĕ вилĕмпе вĕçленнĕ. Çул-йĕр правилисенче алкогольлĕ шĕвексене ăша янă хыççăн руль умне ларма юрамасть тени те пурне те тытса чараймасть. Ӳсĕр водитель хăйне «паттăртарах» туять, унăн çăмăлттайланас килет, ытти водительсен, пассажирсен тата çуран çӳрекенсен сывлăхĕпе пурнăçĕшĕн хăрушлăх кăларнине шута илмесĕр çил пек хăвăртлăхпа вĕçтерсе çӳрет. Чăннипе, эрехпе пуçне минретнĕ водитель машинăна йĕркеллĕ тата тĕрĕс тытса пыраймасть, хăрушă лару-тăрура мĕн тумаллине хăвăрт шутласа илеймест, алли-ури çыхланать. Тĕрĕссипе, вăл – çынсен сывлăхне сиен кӳрсе сусăр хăварма, вĕлерме пултаракан водитель. Нивушлĕ çакна ăнланмасть-ши вăл, яланах ăнăçу пĕрле пуласса шанать-ши? Ытлашши çăмăлттайлансан çакă ырăпа таврăнмастех. Обществăра, акă, синкерлĕ вĕçленнĕ аварире айăплă ӳсĕр водительсене «çынна юриех вĕлерекенсем» пек пĕр уголовлă статьяпа айăпламалла текен шухăша анлă сӳтсе яваççĕ. Тен, ку шухăшра чăнлăх та пур? Явап çирĕпрех пулсан, уйрăмах йывăр преступленни тунăшăн колоние лекессе пĕлсе, ӳсĕрле машинăпа çул çине тухиччен пуçпа шутлĕччĕç-и тен?

Районти ГИБДД сотрудникĕсем кăçалхи çичĕ уйăхра тĕрĕслев вăхăтĕнче ӳсĕр пулнă 47 водитель тĕлĕшпе административлă протокол çырнă. Вăрттăнлăх мар, ку цифрăсем лару-тăрăва чăннипе уçса памаççĕ. Мĕншĕн тесен йĕрке хуралçисем (вĕсен шучĕ реформа хыççăн пушшех сахал юлчĕ те) кашнин хыççăнах çӳресе тĕрĕслеймĕç. Çыннăн хăйĕн кăшт та пулин яваплăх туйăмĕ пулмалла, пуçпа шутлакан çын эрех ĕçнĕ хыççăн руль умне ларса ытти ним айăпсăр граждансен пурнăçне татмасть.

Ку уйăхра çул çинчи лару-тăру тата кăткăсланчĕ: çичĕ уйăхра тăватă çын вилнĕ пулсан, августăн 16–19-мĕшĕсенче (тăватă кун хушшинче!) виçĕ çыннăн (çав шутра – виçĕ çулхи ачан) пурнăçĕ татăлнă.

Августăн 16-мĕшĕнче Вăрнарти К.Маркс урамĕпе Комсомольски урамĕ хĕресленнĕ вырăнта икĕ машина çапăннă. Авари Фольксвагенпа пынă водитель, ӳсĕрскер, тепĕр машинăна çул паманнипе тухнă. ВАЗ-2106-1 автомашинăра умра ларса пынă пассажир – 38-ти арçын – тӳрех вилнĕ, 19-ти хĕр суранланнă. Иртнĕ эрне кун Вăрнар – Уравăш çул çинче çурçĕр тĕлĕнче Хирпуç çамрăкĕ вилнĕ. ВАЗ-21099 машинăпа пыраканскер тӳрĕ çул участокĕнчех хирĕç çул çине тухса кювета анса кайнă, машина çаврăнса ӳкнĕ. Водитель çакăн хыççăн чĕрĕ юлайман.

Çав кунах Услапа ялĕ çывăхĕнче ГАЗ-САЗ-3507 машина виççĕри ачана таптанă, инкек кăнтăрла пулса иртнĕ. ГИБДД сотрудникĕсем пĕлтернĕ тăрăх, арçын ача транспорт хатĕрĕ умне чупса тухнă, хыçалти урапасем айне лекнĕ.

Инкек хăçан тухассине пĕлме çук, анчах асăрханулăрах пулсан вăл нумай чухне аякран иртсе кайĕ. Хамăра хамăр сиен кӳрес мар тесен, ансат правилăсене асра тытмалла: ăçта килнĕ унта çул урлă ан каç, ӳсĕрле машинăпа ан тух, хăвăртлăха ан ӳстер тата ытти те. Ачасем те пĕрмаях асăлисен тимлĕхĕнче пулччăр. Кашни çыннах çут тĕнчене хăйĕн ĕмĕрне пурăнма, ачи-пăчине çуратса ӳстерме килнĕ – ӳсĕр водителĕн унăн пурнăçне, шухăшĕ-ĕмĕчĕсене татма ирĕк çук.

И.ЯКОВЛЕВА.

На пути к успеху

Т.САПОЖНИКОВА, заместитель директора по УВР ВСШ № 2:

В школе накоплен определенный опыт работы по выявлению талантливых учащихся. Он весьма интересный и, самое главное, успешный. У нас имеются все возможности для проведения целенаправленной работы по развитию интеллектуального и творческого потенциала ребенка через урочную и внеурочную работу. Традиционно проводятся предметные олимпиады, научно-практические конференции, творческие конкурсы, выставки, акции, спортивные соревнования.

ОБРАЗОВАНИЕ

Профессионализм и ответственность, забота педагогического коллектива о будущем детей являются гарантом реализации проекта. Гордостью являются 14 ее выпускников, которые продолжают свою профессиональную деятельность в стенах родной школы. Образовательный процесс осуществляют 58 педагогических работников.

В школе активизировалась работа по повышению качества образования обучающихся, результаты нас очень радуют. Может быть, они покажутся недостаточно значительными, но мы убеждены, что в условиях общеобразовательной школы – это успех, который является итогом упорного, напряжённого труда педагогов и их воспитанников.

Ежегодно наши обучающиеся являются активными участниками научно-практических конференций, дистанционных олимпиад и различных внешних конкурсов, становятся их призерами.

Мы рады успехам наших воспитанников, которые выходят на республиканский, всероссийский уровень, становятся призерами республиканских предметных и всероссийских дистанционных олимпиад.

В республиканской предметной олимпиаде по ОБЖ Сергей Воробьев (учитель Малицкий В.Н.) занял 3 место. По школьному краеведению Анастасия Капитонова (Алексеева Т.А., Сергеева Л.Г.), по основам православной культуры Татьяна Баранова (Смирнов В.А.) также заняли 3 места, а по русской литературе ученице Горбуновой Е.Н. Татьяне Самаровой и по чувашскому языку ученице Дмитриевой В.Г. Татьяне Ермолаевой присудили 2-е места.

Во всероссийской дистанционной олимпиаде по русской литературе Дмитрий Козлов (Сердюк В.Н., Козлова М.В.) показал второй, а по обществознанию Владимир Ильин и Николай Ильин (Смирнов В.А.) – третий результаты.

Первые шаги на пути к успешности позволяют ученику самоутвердиться, поверить в свои силы и самореализоваться в будущем. Ведь главное – не тот уровень, на котором по тем или иным причинам сегодня находится ребенок, важен вектор его движения, сам факт и направление развития ребенка.

Положительная динамика в учебных, спортивных и творческих достижениях обучающихся нашей школы позволяет говорить о том, что у нас есть талантливые, способные дети. Именно поэтому мы посчитали необходимым систематизировать работу по созданию условий для обеспечения высокого уровня детского саморазвития, самореализации и самоактуализации в будущей самостоятельной деятельности. Нами разработан проект «Индивидуальная образовательная программа – путеводитель успешности», который помогает организовать работу с учащимися, имеющими высокий интеллектуальный, творческий, учебно-познавательный потенциал.

СООБЩАЮТ ИЗ ПРОКУРАТУРЫ

Отменена оплата за перемещение автомашин на штрафстоянку

В России отменена оплата транспортировки автомобилей на штрафстоянки и их хранения в течение первых суток.

Плата за перемещение транспортного средства и за первые сутки его хранения на специализированной стоянке не взимается, говорится в постановлении Правительства РФ.

Постановлением вносятся изменения в «Правила задержания транспортного средства, помещения его на стоянку, хранения, а также запрещения эксплуатации», утвержденные в 2003 году.

Водителю сообщается о месте хранения задержанного транспортного средства при вручении протокола об административном правонарушении или протокола о задержании транспортного средства.

Согласно изменениям, выдача задержанного транспортного средства водителю (владельцу, представителю владельца) «производится на основании разрешения (в письменной форме) уполномоченного должностного лица после оплаты расходов, связанных с хранением транспортного средства на специализированной стоянке».

Срок хранения транспортного средства исчисляется в часах с момента его помещения на специализированную стоянку. Плата за хранение транспортного средства взимается за каждый полный час его нахождения на специализированной стоянке.

Плата за хранение задержанного автомобиля по истечении первых суток взимается в размере, установленном органом исполнительной власти субъекта РФ.

А.ВЛАДИМИРОВ, заместитель прокурора Вурнарского района.

К СВЕДЕНИЮ НАСЕЛЕНИЯ!

31 августа 2011 года с 11 часов в здании прокуратуры Вурнарского района по адресу: п. Вурнары, ул. Ленина, д. 75 будет осуществляться личный прием граждан и.о. руководителя следственного управления Следственного комитета РФ по Чувашской Республике Митиным А.Г. по вопросам, отнесенным к компетенции следственных органов следственного управления СКП РФ по Чувашской Республике. Предварительная запись по телефонам 8(83536) 5-91-03 , 8 (83536) 5-91-63.

СОВЕТ СПЕЦИАЛИСТА

Лучшая защита – это вакцинация

Проведение прививок вовремя и в срок обеспечивает защиту от этих заболеваний (гепатит, дифтерия, столбняк, полиомиелит) в оптимальные сроки, поэтому не откладывайте начало вакцинации.

Вакцинация может быть отложена, если ребенок болен. При нетяжелых формах острых вирусных заболеваний прививки проводятся сразу после улучшения состояния. Против гепатита В прививают новорожденных в первые 24 часа после рождения. Против туберкулеза новорожденных прививают перед выпиской из роддома.

Полиомиелитную вакцину проводят в первый год жизни в те же сроки, что и коклюш, дифтерия, столбняк, с 3-х месячного возраста, трехкратно с интервалом полтора месяца.

Столбняк одно из самых тяжелых острых инфекционных заболеваний, часто приводящий к смерти. Характеризуется расстройством центральной нервной системы с явлениями прогрессивно нарастающих судорог, удушьем.

Возбудитель заболевания – столбнячная палочка.

Заболевание возникает при попадании микробов на поврежденную кожу. Обычно это колотые раны на руках и ногах. Микроб вырабатывает токсин, который вызывает нарушения деятельности нервной системы. Появляются боли и скованность при движении нижней челюсти, затруднения при глотании, судорожное сокращение мышц лица. В дальнейшем кроме судорог присоединяются нарушение дыхания и сердечной деятельности. Смерть наступает от паралича дыхательной мускулатуры и паралича сердечной мышцы, прогноз до 80 % неблагополучный. Единственный метод защиты от столбняка – вакцинация с целью создания невосприимчивости к столбняку. В России курс вакцинации состоит из 3-х прививок: в 3; 4,5; 6 месяцев. В дальнейшем повторно прививают в 18 месяцев и 7 лет. Полный курс этих прививок обеспечивает защиту от столбняка 95–100 %.

На введение вакцин у ребенка в первые сутки может быть повышение температуры, недомогание, отечность на месте инъекции, которые проходят через 2–3 дня.

Что такое краснуха? Это инфекционное заболевание, вызываемое вирусом, который чрезвычайно опасен для беременной женщины и ее будущего ребенка.

При заражении плода возможен выкидыш или рождение ребенка с тяжелыми уродствами. Лучшая защита – это вакцинация от краснухи, которую проводят всем детям с годовалого возраста одновременно с вакцинацией против кори и паротита.

Р.КУЛИКОВА, участковый врач-педиатр.

Дизентерия – болезнь грязных рук

Дизентерия – одна из распространенных заразных болезней. Заболеваемость дизентерией за 7 месяцев 2011года по сравнению 2010 года в Вурнарском районе выросла в 6 раз. Если в 2010 году, за 7 месяцев зарегистрирован 1 случай дизентерии Флекснера (показатель на 100 тысяч населения 2,54), то за 7 месяцев 2011 года зарегистрировано 6 случаев дизентерии Зонне (показатель на 100 тысяч населения 15,32). Сезонность для дизентерии – летне-осенняя.

Дизентерия вызывается дизентерийными палочками, несколько различающимися между собой. В зависимости от того, какой палочкой вызвано заболевание, говорят о дизентерии Флекснера, дизентерии Зонне, дизентерии Григорьева-Шига и т.д. По своим внешним проявлениям все эти заболевания сходны друг с другом, и расшифровать природу заболевания в каждом случае можно лишь с помощью лабораторного исследования.

Дизентерийные палочки долго живут при низкой температуре и в темноте, солнечный свет и высокая температура быстро убивают их. Например, в условиях полярной ночи дизентерийные микробы могут даже перезимовать в почве, тогда как при температуре 58-60 °С они погибают через 15-30 минут, а солнечный свет убивает их через 30-40 минут. В содержимом выгребных ям дизентерийные микробы сохраняются до 1,5 месяцев, во влажной почве – до 3 месяцев, в сухой – до 15 дней. Белье больного дизентерией, оставленное в сыром помещении, неделями сохраняет живых возбудителей болезни. На коже рук, если их не мыть, дизентерийные микробы могут жить 2-3 дня.

Наиболее благоприятной средой обитания для дизентерийных микробов являются пищевые продукты. Например, в мясных продуктах (котлеты, колбасы, паштеты) при обычной комнатной температуре микробы дизентерии не погибают около недели, в сливочном масле 2-3 недели, в молоке, твороге, сметане они могут даже размножаться.

Дизентерия, так же как брюшной тиф и паратифы, возникает в результате проникновения возбудителя через рот в кишечник человека вместе с зараженными пищевыми продуктами и водой. Чаще всего дизентерией заболевают нечистоплотные, не соблюдающие правил личной гигиены люди, поэтому дизентерию называют «болезнью грязных рук».

Испражнения больных дизентерией или бактерионосителей попадают не только в судно или горшок, которым они пользуются, но и на белье, а также на руки больных людей и лиц, которые за ними ухаживают. Отсюда микробы переносятся на посуду, пищу, игрушки, одежду. Здоровые люди, притрагиваясь к этим зараженным предметам, если они не приучены мыть перед едой руки, вносят с пищей в свой организм возбудителей дизентерии.

Очень часто почву в огородах удобряют содержимым дворовых уборных. В результате возбудители дизентерии могут оказаться на овощах и употребление их в пищу в немытом виде может вызвать заболевание. Заражение человека может произойти и через воду, если в нее попадут испражнения больного дизентерией.

Большую роль в распространении дизентерии играют мухи. Садясь на испражнения больных дизентерией, мухи загрязняют лапки и крылышки, а затем переносят фекалии на пищевые продукты. Скрытый период заболевания длится обычно 2-5 дней, иногда сокращается до 12-18 часов, а иногда удлиняется до 7 дней, это зависит от массивности попадания дизентерийных палочек в организм человека.

Первые симптомы болезни при дизентерии: повышение температуры тела до 38-38,5 °С, схваткообразные боли внизу живота, появляется частый стул до 10-15 раз и более в сутки. Вначале в испражнениях содержатся остатки переваренной пищи, затем в них появляются слизь и прожилки крови. Заболевание может протекать в тяжелой и токсической форме, болезнь начинается резкими головными болями, повышением температуры до 39,5-40 °С, рвотой, сильной болью в животе, стул учащается до 40 раз в сутки и более, испражнение содержит много слизи и крови. Такие случаи в настоящее время бывают, но редко. Заболевание может протекать и в легкой форме, распознавать легкую форму может только врач после лабораторного обследования больного. В некоторых случаях дизентерия принимает затяжное, хроническое течение. Это бывает тогда, когда начатое лечение самовольно прекращают сами больные. В этом случае болезнь может протекать до 2 лет и более. У таких больных стул учащен до 3-5 раз в сутки, бывает то жидким, то оформленным. Иногда бывает случаи бактерионосительства дизентерии среди внешне здоровых людей, их выявляют случайно при бактериологическом исследовании. Они особенно опасны для окружающих, т.к. выделяют с испражнениями дизентерийных палочек сами того не зная, и служат источником инфекции для большого количества людей.

Во избежания заражения дизентерийной палочкой и другими кишечными инфекциями нужно выполнять простые гигиенические правила: после каждого посещения туалета тщательно мыть руки с мылом и щеткой, вытирать чистым полотенцем.

Т.РОМАНОВА, помощник врача-эпидемиолога ФФБУЗ «ЦГиЭ в ЧР-Чувашии в п.Вурнары».

Чи тутли – хăв ӳстернĕ çимĕç

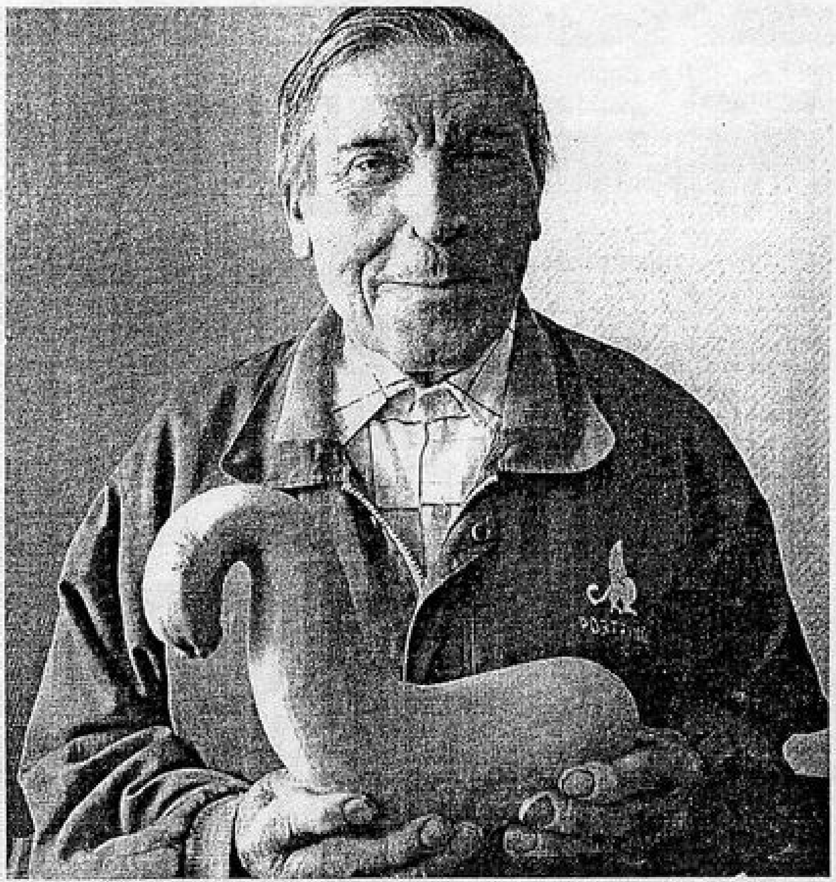

Те кăвакал, те акăш – Вăрнарта пурăнакан Николай Васильевич Синицынăн пахчинче тĕлĕнтермĕш кабачок çитĕннĕ.

Çĕрпелти вăтам шкул пахчинче пахча çимĕç тухăçлă çитĕнчĕ. Сухан, хăяр ăнса пулнă, помидорсем йăран çинчех хĕрелеççĕ, купăста пуçĕсем шултра, кишĕр, хĕрлĕ кăшман та савăнтараççĕ.

Шкул ачисем те практика кунĕсенче пахчара ĕçлесе пулăшрĕç. Пĕтĕм ĕçе вăхăтра йĕркелесе пыраканĕ – шкулти завхоз Алевтина Анатольевна Кротова. Ĕçчен, сăпайлă та вăшават хĕрарăм чăннипех хисепе тивĕçлĕ. Столовăйĕнчи поварсем те ахаль лармаççĕ: хăяр, помидор маринадлаççĕ, укроп, петрушка типĕтеççĕ. Çакă пĕтĕмпех ачасене столовăйĕнче йӳнĕрех хакпа апатлантарма май парать. Ахальтен каламаççĕ халăхра: «Чи тутли вăл – хăв ӳстернĕ çимĕç».

М.ПЕТРОВА.

Çĕрпел.

Саламлатпăр!

Ершепуçĕнче пурăнакан Петр Андреевич ИЗМАКОВ 85 çулхи юбилейне паллă тăвать. Çак ятпа эпир ăна чунчĕререн саламлатпăр, ватлăх кунĕсенче канлĕх, çирĕп сывлăх сунатпăр. Яланах тӳрĕ чунлă, ырă кăмăллă, çынсемпе вăшават пулнăшăн санпа мухтанатпăр. Хавасла та ырă, чунупа çамрăк пул. Пурнан пурнăçра Турă пулăшса пытăр!

Çулсем иртни ан кӳтĕр тунсăх,
Вăй-халăр пултăр иксĕлми.
Сана сунатпăр ырлăх-сывлăх
Тата телей нихçан сӳнми.

Хĕрĕ, ывăлĕсем, кинĕсем, мăнукĕсем, кĕçĕн мăнукĕ.

* * *

Кивьял Хапăс ялĕнче пурăнакан Алевтина Валерьяновна НИКИТИНĂНА çуралнă кун ячĕпе хĕрӳллĕн саламлатпăр. Сывлăху çирĕп, утас çулу такăр, ĕмĕрӳ вăрăм, пурнăçу тулли телейлĕ пултăр.

Çулсем иртсе пыраç пулсан та, эс пачах иртнишĕн ан кулян.
Макрас килсен юрла, ан макăр. Ыратсан ан вырт, тăрса эс чуп.
Малалли кун-çулу пултăр такăр, сывлăху сан пултăр тимĕр чул.

Мăшăрĕ, хĕрĕ, кĕрӳшĕ, мăнукĕ, ывăлĕ, Майоровсен çемйи.

Народный хор ветеранов районного Дома культуры поздравляет солистку хора БЕЛЯКОВУ Зою Алексеевну с юбилеем. Желает здоровья, счастья и долголетия.

Желаем счастья и добра.
Желаем жизни полной.
Желаем радости с утра
До самой ночи поздней.

Участники хора ветеранов.

РАЙОН ПРОКУРАТУРИНЧЕН ПĔЛТЕРЕÇÇĔ

Улшăнусем кĕртнĕ

Çула çитменнисене алкогольлĕ продукци сутнăшăн уголовлă явап тыттараççĕ

Кăçалхи августăн 6-мĕшĕнче «Алкогольлĕ продукцие çула çитменнисене сутассине асăрхаттарассипе мерăсене вăйлатас тĕлĕшпе РФ саккун кăларакан хăш-пĕр акчĕсене улшăнусем кĕртесси çинчен» федераллă саккун вăя кĕнĕ.

Ку саккуна алкоголе çула çитменнисене пĕр хутчен кăна мар сутнă çынна уголовлă явап тытарассине кĕртнĕ. Саккуна пăсакана 80 пин тенкĕ е 6 уйăхри ĕç укçи виçи чухлĕ штраф хума пултараççĕ, е 1 çул таран ĕçлесе юсанмалла айăплаççĕ, е 3 çул таран пĕр-пĕр должноçе йышăнма чараççĕ. Енчен те кам та пулин çула çитменнисене алкогольлĕ продукци сутнăшăн административлă явап тытнă, 180 кун иртиччен каллех ку йĕркене пăснă-тăк, çакă «алкогольлĕ продукцие çула çитменнисене пĕр хутчен кăна мар сутни» шутланать.

Апла пулин те саккуна улшăнусем кĕртнипе административлă явап та çухалмасть. Кун пек чухне граждансене – 3–5 пин тенкĕ, должноçри çынсене – 10–20 пин тенкĕ, юридици сăпачĕсене 80–100 пин тенкĕ штраф тӳлеттереççĕ.

Л.СПИРИДОНОВА,
Вăрнар район прокурорĕн аслă помощникĕ
1-мĕш класлă юрист.

Вăрласан пурпĕр çакланан

«Чувашская энергосбытовая компания» общество Волонтерти Георгий Лопаткинран электроэнергипе тӳлевсĕр усă курнăшăн тăкак шыраса илме суда тавăçпа тухнă

СУД ТЕНКЕЛĔ ÇИНЧЕ

Пĕлтĕрхи декабрĕн 2-мĕшĕнче Вăрнарти контролерсем ку ялта çутăпа мĕнле усă курнине пĕлес тĕллевпе тĕрĕслев ирттернĕ май, Г.Лопаткин саккунсăр майпа электричество илсе тăнине палăртнă. Вăл пралуксене кил патне пыракан электролини çине пăрахнă та, энерги шут приборĕ урлă тухман. Çакăн пирки тĕрĕслевçĕсем акт çырнă, организацие кӳнĕ тăкака – 771 тенкĕ те 84 пуса – кил хуçине саплаштарма хушса çырса янă.

Анчах лешĕ ку ыйтăва тимлĕхе илмен. Тĕрĕссипе, Г.Лопаткин судра хăйĕн айăпне вуçех йышăнман, çутă вăрламан тенĕ. Тĕрĕслевçĕсем ăна суйса – счетчике улăштарма тесе – акт çине алă пустарнă имĕш.

Анчах унăн айăпĕ тĕрĕслев кăтартăвĕсемпе туллинех çирĕпленнĕ. РФ Гражданла кодексĕн 547-мĕш статйипе килĕшӳллĕн, энергипе тивĕçтерме çырнă килĕшӳ йĕркине пăсаканăн тăкака саплаштармалла. Çавăнпа та Вăрнар районĕн 1-мĕш суд участокĕн мировой судйи «Чувашская энергосбытовая компания» акционерсен усă обществин тавăçне тивĕçтернĕ. Г.Лопаткинăн 771 тенкĕ те 84 пуса саплаштарма тивет. Çавăн пекех унран патшалăх пошлинишĕн организаци тӳленĕ 400 тенке те шыраса илме йышăннă.

А.ИВАНОВА.

Берегите лес от пожаров

ГУ «Вурнарское лесничество» Министерства природных ресурсов и экологии Чувашской Республики извещает о том, что в лесах района установилась высокая пожарная опасность. Согласно Правилам пожарной безопасности РФ (ППБ-01-03) запрещено выжигание стерни на полях. Основными причинами лесных возгораний на территории района являются выжигание сухой травы и стерни на полях.

Напоминаем, что в случае возникновения лесных пожаров при проведении работ по сельхозпалам, ответственность за нарушение правил пожарной безопасности несет землепользователь или руководитель сельхозпредприятия, за данное нарушение предусмотрена административная и уголовная ответственность.

В большинстве случаев возгорания в лесу также происходят из-за преступной халатности людей, бросающих окурки, либо оставляющих незатушенные костры. Сухая погода и ветер превращают неосмотрительные поступки граждан в трагедию для леса, в конечном итоге, для всего населения района.

В случае обнаружения возгораний в лесу необходимо немедленно сообщить в пожарную охрану и ГУ «Вурнарское лесничество», до прибытия пожарных подразделений принять меры по тушению возгораний и организовать встречу пожарных машин.

«ЧЕЧЕК ÇЫХХИ» ЯРĂМРАН

Чи илемлĕ чечексем – пурнăç пиллекеннисем

Шупашкарти юлташăма –
Василий Петров
дендролога сума суса.
Автор.

Эп Арсеньева вуланă...
Çук, унччен илтмен, пĕлмен.
Çавăнтан кăштах ăнланнă:
Тĕлĕнтермĕш вăл – жень-шень.
Тайгара-мĕн тымарланнă –
Сĕм вăрман чăтлăхĕнче.
Ĕмĕрсем ĕрченĕ танлă
Уссури тăрăхĕнче.
Китайсем ят тупнă, тет:
«Çын тымарĕ, Çĕр тăварĕ...
Ку асамçă курăк мар-и?
Кĕç вилес çынна чĕртет».
Савнă «Турă курăкне».
Августра ăна шыранă.
Тупайсассăн тымарне
Вăррине акса хăварнă.
Хал пĕтсен, пĕччен сунарçă
Хал хушмашкăн пĕлнĕ мел:
Чăмласа ларма пăртакçă
Çумĕнчех ун пур эмел.
Врач, ученăй – Авиценна
«Сывату кĕнекинчен»
Темĕнле им-çам та сĕннĕ,
Пĕлнĕ вăл жень-шень çинчен.
Патшана унпа сăйланă.
Пĕр кана вара патши
Эреке сыпмашкăн маннă.
(Чăнахах та маннă-ши?).
Тĕрĕсех пилленĕ Турă:
Çут çанталăк парнипе
Пул таса та, пулччĕ урă,
Ырра тавăр ыррипе.
Юратмасть сивве жень-шень.
Кăмăллать вăл хĕвеле.
Кедрсен е çăкасен
Хӳттинче ун ӳсмелле.
Пур ман тус.
Эппин, пĕлсемĕр:
Хулари Петров Ваçça.
Садĕнче канма пĕлмесĕр
Тăрмашать вăл çу каçа.
Ӳстерет тем тĕрлĕ йывăç,
Ӳстерет хăех жень-шень.
Тусĕсем те ăна хыврĕç,
Ун пекех май çук ĕçчен.
Кашниннех хунать лимонник –
Китайран ярса пани.
Сиплĕ, усăллă лимонĕ,
Тутлă – çимĕçĕ-парни.
Пур нумайăшĕн арали –
Маньчжуртан туяннăскер.
Хамăн та хăпарчĕ халĕ,
Тĕмĕ чĕрĕлчĕ чипер.
Пит асаплăн шăтрĕ айва.
Уншăн эп – асамçă мар.
Вăрăран чĕртме – ай-хай вăл!
Тимлеме тивет вăр-вар.
Интереслĕ тус – Ваçça.
Пур ун тĕллĕн улмуççи.
Пĕр улми кĕмест ывçа,
Тепри – хăть çырла пек çи.
Пĕр кĕтес выртмасть пуш-пушă,
Чечекре – пахча варри.
Хĕвелте пиçет сар груша,
Симĕсси те пур – шултри.
Е теплица, е панчи –
Пурте капăр, меллĕ-çке.
Хальччен курман чечеке
Курнă эп ун патĕнче.
Çуралсан жень-шень илемлĕн,
Е лимонник çав çумра,
Тĕкĕнсе алла илеймĕн
Майăрла шĕл кăвара.
Куртăм эпĕ сарă-хăмăр
Аралийĕн хĕвелне.
Хăть пĕрре курас-тăк хăвăр –
Манаймастăр ĕмĕрне.
Хам тĕл пулнă, асăрханă:
Шкулсене çӳре-çӳре
Йывăçсем юлташăм лартнă
Явăшра е Кипекре.
Эпĕ ял чури пулсассăн,
Эс, Ваçça, хула ăси.
Хăрăссăн сывлатпăр ассăн:
«Ĕмĕр иртрĕ – мĕн усси?..».
Ырă çыннăмçăм, Петрович,
Сан хăть,ят та, сум та пур.
Ачаран эс пултăн çивĕч –
Спорт ӳстерчĕ пуль сатур.
Совет Çарĕн ретĕнче
Тăтăн нимĕç çĕрĕнче.
Тĕпчене Совет Çĕршывĕ
Тытрĕ тăнăç, тытрĕ сывă.
Тулĕк, хамăр çĕтнĕ пек,
Аттесен тĕлне пĕлместпĕр.
Шыраса тупса пĕрте-пĕр
Çта хурас ытам чечек?
Эс çĕкленĕ икĕ садăн
Ырлăхне курмасть ăçу.
Тимĕртен чечек касатăн.
Сан пекки тек çук пуль. Çук.
Пулнă чи ăслайлă маçтăр
Агрегат заводĕнче.
Савăнса ятна вулатпăр
«Ылтăн фонд» кĕнекинче.
Усăлса çӳрес килет те
Сар хĕвелĕн ăшшинче,
Кунĕпех эс пиçĕхетĕн
Хурăç-тимĕр ăшĕнче.
Çăтнă йӳçĕ сĕрĕм-тĕтĕм,
Тӳснĕ сивĕ те вĕри.
Хушăран капланнă пĕтĕм
Çăмăлли те йывăрри.
Хулари шур чул вăрманĕ
Йăлăхтарнă та сана
Илĕм-тилĕм эс вăраннă,
Чупнă сывăх вăрмана.
Эс кунта савса туяннă
Пĕр усланкăри хушша.
Эс кунта – тĕнче пуянĕ,
Эс кунта – хăвах патша.
«Сад-пахча мана çын турĕ, –
Терĕ тусăм пĕринче. –
Ман курорт та санатори
Çак вăрманăн хӳттинче».
Отпуска-мĕнре канмарĕ,
Ун ялан ĕçлемелле.
Куршавелĕ те Канарĕ –
Пĕтĕмпех хăйпе пĕрле.
Ăраскаллă çут çанталăк,
Сав пире таса сăнпа.
Çын хăватлă та çын танлă
Çураçуллă чух санпа.
Сан та, манăн та, Васлей,
Кун-çулсем тăварлă-тарлă.
Эс пурнатăн пархатарлă.
Тен, шăпах та çав – телей.
Сывлăх савнă Люççуна,
Ырлăх сапăр ывăлна.
Садăрти чечек пек пурнăр.
Жень-шеньле вăй-халлă пулăр.

М.ВАСИЛЬЕВ.

Шупашкар. ХКБ-1. Палата-19.